

Duurzaam veranderen

HOE EEN LEESCULTUUR UITBOUWEN OP SCHOOL?

Elk schooljaar opnieuw zien tal van nieuwe projecten het levenslicht. Een team van gemotiveerde leerkrachten slaat de handen in elkaar en werkt achter en voor de schermen aan thema's als ecologie, lezen, verkeer en gezondheid. Nieuwe initiatieven en projecten worden trots boven de doopvont gehouden en de lange termijn staat voorop. En dat is goed. Heel goed zelfs. Maar al te vaak zijn projecten al verdwenen nog voor ze goed en wel uit de startblokken zijn geschoten. En dat heeft alles te maken met het feit dat ze niet altijd duurzaam geïnstalleerd worden. Een briljant idee krijgt geen kans om te overleven wanneer je aan de duurzaamheid ervan voorbijgaat. Maar hoe zorg je er nu eigenlijk voor dat een project een lang leven beschoren is? **Dorien Geeraerts**

Over de auteur

DORIEN GEERAERTS

is leerkracht Frans en godsdienst in het Sint-Godelieve-instituut te Lennik. Ze studeert Schoolontwikkeling aan de Arteveldehogeschool in Gent.

**“IF YOU WANT TO GO FAST,
GO ALONE.
IF YOU WANT TO GO FAR,
GO TOGETHER”**

Drie jaar terug begon ik met de opleiding ‘Schoolontwikkeling’ aan de Arteveldehogeschool. De uitgelezen plek voor duurzame ontwikkeling, waar ik heel wat gelijkgestemde zielen ontmoette die graag school maken. Wanneer we in de ban raken van wat ons begeistert, schakelen we een versnelling hoger. Al te vaak merken we dat we onderweg mensen verliezen. Nieuwe ideeën stranden en worden een

vergetelheid. De opleiding leerde ons te wandelen in plaats van te lopen. We leerden dat verandering een proces is van lange adem en dat we niet over één nacht ijs mogen gaan. We leerden niet alleen te zaaien en te oogsten, maar vooral te kweken. Het groeiproces leerden we met zorg te benaderen. En dat werpt zijn vruchten af.

Verandering gaat immers hand in hand met gedragenheid, teamspirit en betrokkenheid. Het bekende gezegde ‘If you want to go fast, go alone. If you want to go far, go together’ weet dat perfect te vatten. Wanneer een kernteam samen de schouders onder een project zet en daarvoor de nodige verantwoordelijkheid, kennis en middelen krijgt, gebeuren er kleine wonderen. Anderen worden meegetrokken door die energie. Zo gaat de bal aan het rollen en stapt zo goed als het hele lerarenkorps mee. Een uitdijende olievlek trekt echter ook kritische geesten aan. Elk veranderproces stoot op weerstand. Dat mag. Dat moet zelfs. Hier schuilt het lange leven van een verandering: alle betrokkenen moeten worden gehoord, meer nog, ze moeten gewaardeerd worden in hun sterktes en beperkingen. Enkel op deze manier kan men de onderstroom van sabotage het hoofd bieden. *Deep democracy* is de weg naar *empowerment*.

ren lezen in de klascontext. Ze worden geïnspireerd door de leesbeesten van de school en gaan op zoek naar uitgelezen titels om jongeren tot lezen aan te zetten. Met deze hartelijke en niet-verplichtende aanpak hoopt het team het belang van lezen nu duurzaam te verankeren in de school.

Hiermee is ons werk natuurlijk nog niet af. Integendeel, we zijn nog maar net uit de startblokken geschoten. Om een lees-cultuur te installeren op school is er nog meer nodig dan een betrokken leerkrachtenteam, een gevarieerd boekenaanbod en het aanwakkeren van leesmotivatie en -plezier. We zullen in de toekomst extra inzetten op de samenwerking met de lokale bib. Daarnaast willen we ook een zichtbaardere leesplek creëren waar leerlingen tijdens de lessen én tijdens de speeltijden rustig kunnen genieten van een goed boek. Tot slot hopen we dit alles te verankeren in een gedragen leesbeleid voor de hele school.

OOGSTEN EN OPNIEUW ZAAIEN

Bij behoorlijk wat leerlingen is de leesriebel intussen aangewakkerd. Leerlingen delen met de leesbeesten hun leeservaringen, en zij delen op hun beurt boekentips. Een uitleenkast, een leesruimte met snuisterkast, een tijdschrift voor de school en een leesraad sieren hun bucketlist. Onze droom is natuurlijk om tegemoet te komen aan al deze vragen. Hier hopen we nog een 'bookflix' aan toe te voegen, net als een digitale bibliotheek waar leerlingen een ruim aanbod kunnen ontlenuen - al dan niet via de lokale bib.

Kortom, onze leescultuur installeert zich traag maar gestaag. Dat is de kracht van duurzame ontwikkeling. Lezen is de verantwoordelijkheid van de hele school en wordt tastbaar en zichtbaar. Begeesteren, zonder te verplichten, zodat de speelruimte van weerstand ingeperkt wordt en *empowerment* zijn intrede doet.

Meer lezen.?

Chambers, A. (2012). Leespraat: De Leesomgeving & Vertel eens. Leidschendam: NBD/Biblion.
Kramer, J. (2019). Jam cultures: over inclusie, macht en verschil. Deventer: Management impact.
Schollaert, R. (2010). De spiraal van verandering: hoe stuur je zelf vernieuwingen aan in je school? Tiel: Lannoo.
Tjepkema, S., Verheijen, L. & Kabalt, J. (2016). Waarde-rend veranderen. Appreciative inquiry in de dagelijkse praktijk van managers. Amsterdam: Boom.
Quinn, R. E. (2004). De brug bouwen terwijl je erover loopt: een gids voor leidinggeven bij verandering. Den Haag: Academic Service.
Blog *Er las eens*, via <https://erlaseens.home.blog>.

Tips die voor duurzame verandering kunnen zorgen

- ✓ Rudi Schollaerts 'spiraal van verandering' besluit met een olievlekmechanisme waarbij hij de nadruk legt op analyseren, inventariseren, focussen, plannen, mobiliseren en communiceren. De highlights voor een duurzame verandering!
- ✓ Waar duurzaamheid een wat vertragend gevoel kan hebben, kunnen quick wins voor snel zichtbare verandering zorgen. Dribbel verder met de voorzet van het team en scoor. Kleine successen maken de missie van het verandertraject voelbaar op de werkvloer.
- ✓ Blijf steeds waardierend kijken. Collega's stappen pas mee in het verhaal als ze geapprecieerd worden om wat ze al doen.
- ✓ Vergeet niet om successen te vieren, hoe klein deze ook zijn. Een nabeschuiving met glunderende gezichten kan al voldoende zijn.
- ✓ Nodig zeker een directielid uit om het team te versterken. Schoolleiders weten beter dan wie ook wat precies kan en mag, en hebben een goed zicht op de middelen die ter beschikking zijn. Ze hebben een ruim netwerk en kunnen de kerngroep zeker ondersteunen.
- ✓ Bouw de brug terwijl je erop loopt. Het is noodzakelijk om een missie en visie vooraf uit te klaren, maar hou voldoende ruimte voor flexibiliteit. Sla zijwegen in waar nodig en overhaast niets.
- ✓ Leg de betrokken spelers de droomvraag voor. Laat hen aan de hand van gesprekken, tekeningen of Lego-visualisaties de gewenste toekomst in kaart brengen. Hierdoor voelen ze zich betrokken en zijn ze mede-eigenaar van de verandering.
- ✓ Wees je ervan bewust dat elk veranderproces stoot op tegenkanting. Een project kan pas slagen wanneer alle weerspannige dwarsliggers hun stem hebben gehad. Zo zal niets de geplande implementatie in de weg staan.
- ✓ Blik regelmatig terug en evalueer de afgelegde leerweg. Leer hieruit en zaai opnieuw.